

Zdravila, ki vplivajo na spomin

Drugs affecting memory

Blanka Kores Plesničar, Mojca Muršec***

Izvleček

Število izdanih receptov v Sloveniji tako kot po svetu narašča. V Sloveniji je bilo po podatkih Inštituta za varovanje zdravja (IVZ) leta 2001 izdanih in obdelanih približno 12,8 milijona receptov, vrednih 68,1 milijarde tolarjev. Prevladujejo zdravila za zdravljenje bolezni srca in ožilja. Tem po številu predpisanih receptov sledijo zdravila za zdravljenje bolezni živčevja, na tretjem mestu pa so antibiotiki. Vse več je novih zdravil in tako tudi vse več možnosti zdravljenja še do včeraj neozdravljivih bolezni. Ob uspešnem zdravljenju bolezni ali stanja se pogosto srečujemo tudi z blažjimi ali težjimi neželenimi učinki zdravil, ki lahko znatno vplivajo na bolnikovo vsakodnevno življenje. Pri zdravljenju vseh bolezni je zato osrednjega pomena dejstvo, da z zdravilom bolniku ne naredimo več škode kakor koristi. To velja še zlasti za zdravila, ki škodljivo vplivajo na spomin. Vpliv na spomin sicer ne ogroža življenja neposredno, je pa spomin nedvomno ena najpomembnejših kognitivnih funkcij, ki posamezniku omogoča bivanje s samim seboj in okolico. V prispevku je predstavljenih le nekaj skupin zdravil, ki bodisi ugodno ali neugodno vplivajo predvsem na spomin in manj na ostale kognitivne funkcije. Prav škodljiv vpliv zdravil na spomin ostaja zelo široko, manj pojasnjeno področje, ki ga bo v prihodnje potrebno natančno preučiti in tako zagotoviti varno in kvalitetno življenje vsakega posameznika do pozne starosti.

Abstract

Number of doctor-issued prescriptions is rising both in Slovenia and worldwide. According to the Institute of health 12.8 million prescriptions have been issued in 2001 reaching the amount of 68.1 billion tolar. Leading drugs are for the treatment of cardiovascular diseases, followed by the drugs for nervous and infectious diseases (antibiotics). There is a

* *As. mag. Blanka Kores Plesničar; dr. med., spec. psih., Oddelek za psihiatrijo SB Maribor, Pivola 10, 2311 Hoče*

** *Mojca Muršec, dr. med., spec. psih., Oddelek za psihiatrijo SB Maribor, Pivola 10, 2311 Hoče*

number of new drugs as well as more alternatives for better treatment of diseases, that have not been treated with success in the past. Yet, efficient drugs do have side effects that could potentially influence patients' everyday functioning. One of the main principles of drug treatment remains patient's benefit from the drug over harm, because of the drug. This rule applies drastically for drugs that could harm memory functions. Harm to memory does not endanger patient's life directly. Even though it affects one of the most important cognitive functions that enable an individual to relate with him or her self and the environment. In this paper, drugs that influence (both positively and negatively) especially memory, among other cognitive functions, are presented. Harmful effect of drugs on memory remains less understood area that should gain sufficient interest in the future to improve quality and safety of patients' lives.

UVOD

Osrednje za vse inteligentnostne funkcije in verjetno za vse funkcije, ki opredeljujejo človeka v njegovem vedenju, je kapaciteta za spomin in učenje. Hude oškodovanosti spomina ga izolirajo od emocionalno in praktično pomembnih stikov z zunanjim svetom in mu odtegnejo občutke osebne kontinuitete, ga nekako omrtvičijo in, povzročijo, da postane pasiven ter nemočno odvisen. Blažje motnje spomina pa pomembno vplivajo na njegovo orientacijo.

Na spomin, učenje in ostale kognitivne funkcije vpliva zelo veliko najrazličnejših zdravil. Nekatera delujejo ugodno, še več pa neugodno. Zdravila lahko poslabšajo kratkotrajni spomin, motijo spominski priklic in se vpletajo v sposobnost učenja novih vsebin, vplivajo na dolgotrajno shrambo.

Z natančnim poznavanjem zdravil, ki vplivajo na spomin in ostale kognitivne funkcije, se lahko temu pogosto izognemo in s tem zagotovimo primerno kvaliteto življenja vsakega posameznika.

OSNOVNE SPOMINSKE FUNKCIJE

Strokovnjaki so opredeljevali in še vedno opredeljujejo številne spominske sisteme, vendar še vedno brez končnega soglasja o njihovi klasifikaciji in terminologiji. Delovni spomin oz. kratkotrajni spomin (tudi primarni spomin) je zbirka procesov, ki jih posameznik zadrži v mislih, medtem ko jih